РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН

РУКОВОДИТЕЛЬ
Исполнительного комитета
Азнакаевского
муниципального района

ул. Ленина, д. 22, г. Азнакаево, 423330
Тел. /факс (885592) 7-24-71, 7-26-97
E-mail: aznakay@tatar.ru
adm-aznakay@mail.ru

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

Азнакай муниципаль районы
башкарма комитетлар
ҖИТӘКЧЕСЕ

Ленин урамы, 22 йорт, Азнакай шәһәре, 423330
Тел. / факс (885592) 7-24-71, 7-26-97
E-mail: aznakay@tatar.ru
adm-aznakay@mail.ru

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КАРАР

« 25 » 07 2018 ел **№ 149**

«2018-2020 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районында конкуренцияне үстерү» муниципаль программасын раслау турында

«Конкуренцияне үстерү буенча дәүләт сәясәтенең төп юнәлешләре турында» 618 номерлы Указны үтәү кысаларында Россия Федерациясе Президенты В.В. Путин тарафыннан 2017 елның 21 декабрендә һәм Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Башкарма комитеты конкуренцияне үстерү милли планын имзалау кысаларында, **карар итәм:**

1. «2018-2020 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районында конкуренцияне үстерү» муниципаль программасын кушымта нигезендә расларга.

2. Программа башкаручыларга Программа чараларын вакытында һәм тулысынча үтәүне тәэмин итәргә тәкъдим итәргә.

3. Әлеге карарны веб-адрес буенча «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда бастырып чыгарырга: http://pravo. tatarstan.ru, Интернет челтәренең мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында веб-адрес буенча урнаштырырга: http://aznakayevo. tatar.ru, 10 көн дәвамында «Идарә» ДАСка урнаштырырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Азнакай муниципаль районы башкарма комитеты җитәкчесенең икътисад һәм финанс буенча урынбасары Г.Г. Сөләймановка йөкләргә.

Җитәкче А.Х.Шәмсетдинов

«2018-2020 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районында конкуренцияне үстерү» программасы

«2018-2020 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районында конкуренцияне үстерү» программасы паспорты

Программаның исеме	«2018-2020 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районында конкуренцияне үстерү» программасы (алга таба программа)
Программаны әзерләү турында карар кабул итү датасы (аны раслау датасы, норматив акт)	Программа Россия Федерациясе Президенты В.В. Путин тарафыннан 2017 елның 21 декабрендә имзаланган «Конкуренцияне үстерү буенча дәүләт сәясәтенең төп юнәлешләре турында» 618 номерлы Указны үтәү йөзеннән 2018-2020 елларга Россия Федерациясендә конкуренцияне үстерүнең Милли планы нигезендә эшләнгән.
Заказчик	Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы башкарма комитеты
Программаның төп эшләүчеләре	Азнакай муниципаль районы башкарма комитетының икътисад, сәнәгать һәм сәүдә бүлеге, предприятиеләр һәм учреждениеләр
Программаның максатлары һәм бурычлары	Программаның максаты: - районда тереклек эшчәнлегенең барлык секторларында конкурентлык мохите булдыру; - товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр ассортиментын киңәйтү, сыйфатны күтәрү һәм бәяләрне киметү исәбенә кулланучыларның канәгатьлеген күтәрү. Конкурентлык сәясәте максатларына ирешү түбәндәге бурычларны хәл итүне күздә тота: товарлар һәм хезмәт күрсәтүләр базарына "керү" нигезләнмәгән административ һәм икътисадый киртәләрне бетерү; бизнес алып бару өчен уңайлы базар мохитен булдыру, базарларны үстерү, җәмгыять ихтыяҗларын тулысынча канәгатьләндерү өчен уңайлы базар мохитен булдыру; икътисадый җайга салу инструментларыннан файдалануны, шул исәптән муниципаль сатып алуларны планлаштыруны камилләштерү; конкуренция дәрәҗәсенә йогынты ясый торган субъектлар эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген бәяләү һәм кулланучыларның икътисадый мәнфәгатьләрен яклау максатларында хуҗалык итүче субъектлар эшчәнлегенең мәгълүмати ачыклыгын булдыру.
Гамәлгә ашыру срогы	2018-2020 еллар
Финанслау чыганаклары	Кирәкми
Гамәлгә ашыруның көтелә	Федераль монополиягә каршы хезмәткә (Россия ФАС) карата нигезле шикаятьләр булмау. Игълан ителгән

торган ахыргы нәтиҗәләре Программалар	сатуларның гомуми саныннан 2020 ел ахырына кадәр барып чыкмаган сәүдә өлешенең кимүе. Сатуларда катнашучыларның уртача санын 4,4 кә кадәр арттыру (бер процедурада катнашучылар саны) 2020 ел ахырына кадәр. Игълан ителгән сәүдәнең гомуми суммасыннан 2020 ел ахырына 11% ка кадәр акчалар экономиясенең өлешен арттыру. N 44-ФЗ Федераль законы нигезендә гамәлгә ашырыла торган кече эшмәкәрлек субъектлары, социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар арасында сатып алулар өлешен бөтен чор дәвамында 25 %ка арттыру.

Конкуренция базар икътисадын җайга салуның иң нәтиҗәле механизмнарыннан берсе, шулай ук социаль өлкәне үстерү темпларын тизләтүгә зур йогынты ясый, бу ахыр чиктә халыкның тормыш сыйфатын күтәрүгә китерә.

2018 - 2020 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районында конкуренцияне үстерү программасы (алга таба - Программа) Россия Федерациясе Президенты В.В. Путин тарафыннан 2017 елның 21 декабрендә имзаланган «Конкуренцияне үстерү буенча дәүләт сәясәтенең төп юнәлешләре турында» 618 номерлы Указны гамәлгә ашыру максатларында 2018-2020 елларга Россия Федерациясендә конкуренцияне үстерүнең милли планы нигезендә эшләнгән.

1. Программаның максатлары һәм бурычлары

Әлеге Программаның максаты - тормыш эшчәнлегенең барлык өлкәләрендә конкурентлык тирәлеге булдыру.

Куелган максатка ирешү түбәндәге бурычларны хәл итү белән тәэмин ителә:

- товарлар һәм хезмәт күрсәтүләр базарына "керү" нигезсез административ һәм икътисадый киртәләрне бетерү;
- бизнес алып бару, базарларны үстерү, җәмгыять ихтыяҗларын тулысынча канәгатьләндерү өчен уңайлы базар мохите булдыру;
- икътисадый җайга салу инструментларыннан файдалануны камилләштерү, шул исәптән дәүләт сатып алуларын планлаштыру һәм табигый монополияләрне тариф нигезендә җайга салу;
- конкуренция дәрәҗәсенә йогынты ясаучы субъектлар эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген бәяләү һәм кулланучыларның икътисадый мәнфәгатьләрен яклау максатында хакимият органнары, хуҗалык итүче субъектлар эшчәнлегенең мәгълүмати ачыклыгын булдыру.

Программаны гамәлгә ашыру срогы: 2018-2020 еллар

2. Товарлар һәм хезмәтләр базарларында конкуренцияне үстерү чаралары

2.1 Социаль өлкә

Территориянең социаль-икътисадый үсеше, социаль өлкәнең тотрыклы үсешенә ярдәм итә. Анда мәгариф, сәламәтлек саклау, мәдәният, яшьләр сәясәте, физик культура һәм спорт системасына аерым әһәмият бирелә.

Бүгенге көндә район территориясендә балалар бакчалары һәм гомуми урта белем бирү учреждениеләре җитәрлек санда, Лениногорск политехника көллияте филиалы эшли. Хезмәт базарында чит телләрне өйрәтү буенча коммерцияле оешмалар, мәктәпкә әзерлек һәм башкалар бар. Аларның җирле үзидарә органнары тарафыннан эшчәнлеге чикләнмәгән. Россия Монополиягә каршы федераль хезмәтенә шикаятьләр һәм мөрәҗәгатьләр, җирле үзидарә органнары тарафыннан эшкуарлык эшчәнлеген үстерүгә каршылык юк.

Сәламәтлек саклау системасында, шул исәптән дару препаратлары, медицина әйберләре, медицина хезмәтләре базарында, дәүләт челтәреннән тыш, коммерция предприятиеләре эшли. Даруханә бизнесы, стоматология хезмәтләре аеруча актив үсә. Диагнозлык үзәге эшли.

Район территориясендә медицина хезмәте күрсәтү базарын киңәйтү өчен чикләүләр юк. Россия ФАСына шикаятьләр һәм мөрәҗәгатьләр килмәде.

Мәдәният, физик культура һәм спорт, яшьләр сәясәте хезмәтләре базарында да шундый ук хәл.

2.2. Ваклап сату һәм көнкүреш хезмәтләре базары

Кулланучылар базары - икътисадның иң мөһим һәм әһәмиятле секторларының берсе, 2016 ел йомгаклары буенча Татарстан Республикасының тулаем төбәк продукты күләмендә аның өлеше 13,9 % тәшкил итә (бәяләү буенча). Сәүдә тармагында республика икътисадында мәшгульләрнең 17,5%ы эшли.

Азнакай муниципаль районында 2017 ел йомгаклары буенча ваклап сату әйләнеше 4221,43 млн. сум, чагыштырма бәяләрдә 2,2% ка узган елның шул ук чоры күрсәткеченнән артып китә (алга таба - АПГ). Әлеге чорда бер кешегә ваклап сату әйләнеше 67750 сум тәшкил иткән (АПГда - 64230 сум).

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2016 елның 9 апрелендәге 291 номерлы карарын гамәлгә ашыру максатларында «Россия Федерациясе субъектлары тарафыннан халыкны сәүдә объектлары мәйданына минималь тәэмин итү нормативларын билгеләү кагыйдәләрен һәм халыкны сәүдә объектлары мәйданына минималь тәэмин итү нормативларын исәпләү методикасын раслау турында, шулай ук Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2010 елның 24 сентябрендәге 754 номерлы карарының үз көчен югалтуын тану турында» Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгының 2016 елның 07 октябрендәге 259-ОД номерлы боерыгы белән Татарстан Республикасы халкын сәүдә объектлары мәйданына минималь тәэмин итү нормативлары расланды.

Бүгенге көндә Азнакай районы буенча мең кешегә исәпләгәндә сәүдә мәйданнары белән тәэмин ителеш 532 кв. Татарстан халкының сәүдә объектлары мәйданында минималь тәэмин ителеш нормативыннан югарырак (норматив - 360,3 кв.м).

Азнакай муниципаль районының заманча сәүдә тармагы, Татарстан Республикасындагы кебек үк, сәүдә челтәрләренең өлеше арту белән характерлана. Соңгы елларда компаниянең үз сәүдә челтәрләрен киңәйтәләр:

«X5 Ритейл групп» («Пятерочка+»), «Магнит», «Эссен», «Арыш мае», шулай ук «Изобилие», «Сэлэм» кибетлэре челтэрен.

Хэзерге вакытта ваклап сату буенча оештырылган секторда 304 предприятие эшли. Шэhэрдэ 195 кибет, авылда 109 кибет бар. Алар барысы да сэүдэ хезмэте күрсэтү, янгын hэм санитария куркынычсызлыгы оешмасының заманча талэплэренэ җавап бирэ.

45 ярминкэдэ 13200 мең сумлык продукция сатылган.

Районның эчке базары проблемасы шэhэрдэ hэм авылда сэүдэ өлкэсен үстерүдэ аерма булып кала. Эшмэкэрлэр үз бизнесларын телэр-телэмэс кенэ авыл җирлегендэ үстерэлэр. Азнакай муниципаль районында 76 авыл торак пункты урнашкан, шул исэптэн 29 ы - халык саны 100 кешегэ кадэр. Районның 29 авыл торак пунктында стационар сэүдэ челтэре юк. Бүген ерак авылларда халыкны товарлар hэм хезмэт күрсэтүлэр белэн тээмин итү читкэ чыгып сэүдэ итү юлы белэн гамэлгэ ашырыла, аны РайПО атнага 2шэр тапкыр чыгып оештыра. Шул ук вакытта шуны да билгелэп үтэргэ кирэк, аз торак пунктларга хезмэт күрсэтү югары транспорт чыгымнары hэм халыкның сатып алу сэлэте түбэн булу сэбэпле.

Районда көнкүреш хезмэтлэре күрсэтү базары парикмахерлык хезмэтлэре күрсэтү, аяк киемен ремонтлау, фотохезмэт күрсэтү, тегү эшлэнмэлэрен ремонтлау hэм тегү, көнкүреш техникасын ремонтлау hэм аларга техник хезмэт күрсэтү, мунча, ритуаль хезмэт күрсэтү хезмэтлэре күрсэтү. Шэhэрдэ җиңел автомобильлэрне ремонтлау hэм аларга техник хезмэт күрсэтү, шиномонтаж, заманча җиhазларда автомобильлэрне диагностикалау буенча хезмэтлэр киң күрсэтелгэн. Келэмнэрне чистарту, мендэрлэрне чистарту hэм дезинфекциялэү предприятиелэре ачылган.

Сэүдэ hэм хезмэт күрсэтүлэр өлкэсендэ төп куркынычлар:

1. Халыкның түлэү сэлэте.
2. Тапшырылган товарлар hэм хезмэтлэрнең сыйфаты.
3. Энергия ресурслары бэялэренең артуы.

Төп чаралар ваклап сату өлкэсендэ конкуренцияне үстерүгэ юнэлдерелгэн:

1. Азнакай муниципаль районының кече hэм ерак авылларда яңа сэүдэ объектлары ачу.
2. Азнакай муниципаль районында агросэнэгать паркын ачу.

2.3. Кече hэм урта эшкуарлыкны үстерү

Бүген икътисадның иң мөhим бурычларыннан берсе - моноюнэлешле булудан качуның, район икътисадының конкуренциягэ сэлэтлелеген тагын да арттыруның төп алшарты булып инвестиция активлыгын арттыру. Объектив кыенлыкларга карамастан, ел нэтиҗэлэре буенча икътисадның реаль секторына инвестициялэр күлэме 12 млрд. Аларның төп өлеше гамэлдэге производстволарны модернизациялэүгэ юнэлтелгэн.

Телэсэ кайсы территорияне тискэре вакыйгалардан иң яхшы яклау булып инвестициялэр җэлеп итү белэн беррэттэн тора икътисадның hэм конкурентлык мохитенең базар структурасын формалаштыруга ярдэм итэ торган эшкуарлык үсеше эшсезлекнең кискенлеген киметэ, бюджетның керем өлешен формалаштыруга саллы өлеш кертэ. Эшмэкэрлэр эшчэнлегеннэн

барлык дәрәҗәдәге бюджетларга 409 миллион сум, ягъни гомуми керемнәрнең 21 %ын тәшкил иткән.

Кызганычка каршы, кече һәм урта бизнес сегменты турында сөйләгәндә, нефть-газ чыгаручы районнарга хас булган республика дәрәҗәсенә ирешә алмавыбызны танырга кирәк. 2017 елда районның тулаем территориаль продуктында кече һәм урта бизнес субъектлары өлеше 10 %ка кадәр күтелә.

Муниципаль дәрәҗәдә кече һәм урта бизнес субъектларына ярдәм итүнең төрле рәвешләре күрсәтелә. Кече һәм урта эшкуарлык инфраструктурасы объектларын булдыру һәм үстерү мөһим ярдәм булып тора. Районда муниципаль дәрәҗәдәге өч сәнәгать мәйданчыгы булдырылган. Бүген сәнәгать мәйданчыгы статусында Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгы аккредитациясе булган «Азнакай» мәйданчыгы аеруча актив үсеш ала. «2017-2021 елларга Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү» программасы эшли.

Бизнес алып бару өчен шартлар тудыру максатларында муниципаль дәрәҗәдәге гамәлдәге сәнәгать мәйданчыкларына резидентларны җәлеп итү буенча эш алып барыла.

Резидентларны җәлеп итү өчен депутатлар корпусы тарафыннан сәнәгать мәйданчыклары территориясендә урнашкан предприятиеләргә финанс йөкләнешен киметүгә, шул исәптән аккредитацияләнгән сәнәгать мәйданчыкларын җир кишәрлекләре өчен аренда түләвеннән һәм җир салымыннан биш елга азат итүгә юнәлдерелгән кайбер карарлар кабул ителде. Бирелгән преференцияләр производстволарны ачуны, эш урыннары булдыруны тәэмин итәргә, шуның белән район һәм шәһәр бюджетларының төшеп калган керемнәрен компенсацияләргә тиеш.

Әлеге карарны кабул итү нәтиҗәсендә тагын өч сәнәгать зонасы сәнәгать мәйданчыклары статусын билгеләү теләген белдерде һәм җирле дәрәҗәдә уңай карар кабул итеп, 2018 елның февралендә Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгына аккредитацияләүгә документлар җибәрде.

Агымдагы елда идарәче компанияләр белән берлектә, Эшкуарлар советы җитештерү секторын үстерүне стимуллаштыручы өстәмә чаралар күрергә, чиктәш территорияләрдән инвесторлар җәлеп итәргә тиеш.

Әлеге сәнәгать мәйданчыкларында киләсе производстволарны урнаштыру һәм якындагы перспективада 60тан артык эш урыны булдыру планлаштырыла.

Муниципаль дәрәҗәдәге муниципаль сәнәгать мәйданчыклары:

«АБСМ»: асфальт заводын урнаштыру (эшләтеп җибәрү-көйләү эшләре тәмамлану стадиясендә), гумус җитештерү;

«Азнакай ПМК»: пластик тәрәзәләр, ишекләр җитештерү, ит ярымфабрикатлары җитештерү;

"Моторр" - металл обробротка, металл эшләнмәләргә порошковая окраска.

«Азнакай» муниципаль дәрәҗәдәге сәнәгать мәйданчыгында транспортны газ-мотор ягулыгына күчерү предприятиесен киңәйтү планлаштырыла.

Сәнәгать мәйданчыкларын үстерүнең өстенлекле юнәлеше булып сәнәгать мәйданчыкларына перспектив резидентлар һәм инвесторларны сәнәгать мәйданчыкларына җәлеп итү юлы белән төзелеш материаллары,

җиңел сәнәгать предприятиеләре, эшкәртү производстволары производстволарының яңа производстволарын ачу тора.

2.4. Реклама конструкцияләрен урнаштыру өлкәсендә конкуренцияне үстерү. Муниципаль милек объектлары белән идарә итү процессларын камилләштерү.

Хәзерге шәһәрнең тышкы рекламасы - аның тышкы кыяфәтенең аерылгысыз элементы, эшлекле тормышның визуаль коммуникациясенең мөһим өлеше, муниципаль берәмлек бюджеты керемнәре чыганагы.

Төп бурыч - тышкы реклама базарын җайга салуның иң нәтиҗәле механизмнарын тәэмин итү, бюджетның реклама урыннарыннан максималь керем алу, визуаль коммуникацияләрнең заманча ысулларын үстерү максатларында шәһәрнең инвестицион җәлеп итүчәнлеген арттыру.

Куелган максатларга ирешүнең катлаулылыгы күбесенчә коммерция рекламасы базарын һәм аерым алганда тышкы рекламаны үстерүдә заманча тенденцияләр белән аңлатыла. Объектив мәгълүматлар шундый ки, хәзерге икътисадтагы тышкы реклама өлеше, беренче чиратта, реклама бирүчеләр мәнфәгатьләрен интернет-реклама секторына күчерү исәбенә эзлекле рәвештә кими.

Бүген реклама конструкцияләренә аларның тышкы кыяфәте, эчтәлеге, башкару сыйфаты планында да, шулай ук конструкциянең иң оптималь урынын билгеләү исәбенә шәһәр мохите эстетикасына тискәре йогынтыны киметү планында шактый җитди таләпләр куела. Әлеге бурычлар "Реклама турында" 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә шәһәр территориясендә урнаштыруга рөхсәт ителә торган реклама конструкцияләре типларын билгеләү һәм аларны урнаштыру схемасын эшләү һәм раслау юлы белән җирле үзидарә органнары тарафыннан хәл ителә (алга таба - Схема). Схемада милек рәвешләренә бәйсез рәвештә җир кишәрлекләрендә реклама конструкцияләре урыннары, шулай ук муниципаль милектәге яисә Россия Федерациясе субъектлары милкендәге биналарда конструкцияләр урнаштыру урыннары күрсәтелә.

Хәзерге вакытта Азнакай муниципаль районында һәм Азнакай шәһәрендә 2014 елда гамәлгә ашырылган һәм 17.04.2014 № 67 карары белән расланган реклама конструкцияләрен урнаштыру схемасы гамәлдә. Анда еврощитлар, кронштейннар, пилоннар, динамик реклама конструкцияләре урнаштырылган.

2018 елда Схемада каралган урыннар сатылган ачык аукционнар узды.

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Советының 2012 елның 28 маендагы 155-21 номерлы карары (2013 елның 23 августындагы 258-36 номерлы, 2015 елның 19 мартындагы 359-51 номерлы карарлар редакциясендә) белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы территориясендә тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру тәртибе турындагы нигезләмә нигезендә Азнакай муниципаль районында реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә шартнамә төзү хокукына ачык аукционнар үткәрелде. 23 конструкция составында 3х6 м булган еврощитлар урнаштыру һәм эксплуатацияләүгә лотлар бирелде. Сәүдә нәтиҗәләре буенча җиңүчеләр белән 5 еллык килешүләр төзелгән. Торглар максималь көндәшлек тәэмин итә

һәм шәһәр бюджетына иң зур кертемнәрне гарантияли. Якын арада Азнакай шәһәрендә реклама конструкцияләрен урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен 3х6м форматындагы 10 еврощит күләмендә шартнамәләр төзү хокукына тагын бер ачык аукцион уздыру планлаштырыла.

Азнакай муниципаль районы территориясендә тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру тәртибе турындагы нигезләмә Азнакай муниципаль районы өчен рөхсәт документациясен проектлауга, рәсмиләштерүгә һәм килештерүгә, реклама конструкцияләрен һәм мәгълүмат чараларын урнаштыруга (монтажлауга, сүтүгә), эксплуатацияләүгә, шулай ук җәмәгать транспорт чараларында реклама урнаштыру һәм аларның район территориясендә әлеге таләпләрнең үтәлешен тикшереп тору буенча бердәм тәртип һәм таләпләр билгели. Аларны биналарда, корылмаларда, корылмаларда һәм башка объектларда урнаштырганда реклама конструкцияләре бина, төзелеш, корылма архитектурасына туры килергә тиеш (тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннары объект проекты яисә объектны реклама бизәү концепциясе белән билгеләнә) һәм җирлекнең, мәйданнарның, биналарның, корылмаларның бердәм архитектур-сәнгать йөзен бозмаска тиеш.

2.6 Авыл хуҗалыгы продукциясе базары

Авыл хуҗалыгы Азнакай районы икътисадының өстенлекле тармакларының берсе булып тора. 2017 ел йомгаклары буенча тулай продукция күләме 2,9 млрд. сум яки узган ел дәрәҗәсенә карата 104%.

Авыл хуҗалыгы продукциясен сатудан акчалата керем 1,9 млрд. сум, узган елга карата 111%. 1 гектар чәчүлеккә акчалата керем 17,4 мең тәшкил итә. сум (ТР буенча - 21,8 мең. сум). Хуҗалык итүнең барлык рәвешләрендә эшләүче хезмәткәрләрнең уртача еллык саны 1488 кешегә җитте. 1 хезмәткәргә уртача хезмәт хакы - 20 мең. сум, 2016 елга карата үсеш - 113% (ТР буенча - 20,9 мең). сум).

Агросәнәгать комплексының эш нәтиҗәләре ел саен төрле дәрәҗәдәге бюджетлардан финанс ярдәме белән тәэмин ителә. Агымдагы елның федераль һәм республика бюджетларыннан бюджет ярдәме 215 млн. сумнан артык тәшкил итте. 1 гектар чәчүлеккә дәүләт ярдәме 1883 сум тәшкил иткән. Җирле бюджеттан 3 млн. 30 мең сумлык орлык, техника, үсемлекләрне химик яклау чаралары сатып алуга субсидияләр бирелде.

«2017-2019 елларга Азнакай муниципаль районы авыл хуҗалыгын үстерү» муниципаль максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында 2017 елда алдынгы хезмәткәрләрне билгеләгәндә, язгы кыр эшләре, азык әзерләү, ашлык җыю эшләре чорында район администрациясе ярдәме белән 622 мең сумлык 715 сертификат тапшырылды.

«33х33х34» Татарстан Республикасы агросәнәгать комплексына ярдәм программасы буенча һәм нефтьчеләрнең Агро-Идея компаниясе аша финанс ярдәме белән авыл хуҗалыгы товар җитештерүчеләренә 30 млн. сум.

Районның авыл хуҗалыгы предприятиеләре (Азнакай «АФ» ҖЧҖ, «Т.Буляк» АХҖК, «Марс» ҖЧҖ, Х.Мөстәкыймов ис. ҖЧҖ, «Габдрахманов Л.Г.» КФХ) 384 тонна элиталы орлыклар сатып алган.

2017 елда бөртекле һәм кузаклы культураларның тулай җыемы, шул исәптән бөртекле кукурузны да кертеп, 144,4 мең тонна тәшкил итте,

уңдырышлылык - гектардан 33,1 центнер (рефакцияне исәпкә алмыйча), шул исәптән ашлык кукурузының тулаем җыемы 11 мең тоннадан артык тәшкил итте, уртача уңыш - 1 гектардан 22,2 ц.

«Азнакай» АФ» ҖЧҖендә 20 тонна/сәгать җитештерүчәнлекле 3 сортировка-калибровка линиясе яңартылды.

2017 елда уңыш өчен 6 441 тонна минераль ашлама кертелде, анда 1 га чәчүлек мәйданына 65 кг туры килә.

2018 ел уңышы өчен 30 кг артык минераль ашлама тупланган, шул исәптән 2000 тонна физик авырлыкта федераль һәм республика дәрәҗәсендәге бюджетлардан дәүләт ярдәме исәбеннән аммиак селитрасы кайтарылган.

2018 ел уңышы өчен 17 мең гектардан артык уҗым культуралары чәчелде: шулардан 6 мең гектардан артык көзге арыш, көзге бодай - 8 мең гектардан артык, шулай ук тритикале, рыжик.

2018 ел уңышы өчен 11 910 тонна орлык салынган, шулардан оригиналь элиталы орлыклар - 1 126 тонна (10%), репродукцион орлыклар - 9 318 тонна (78%), репродукцион товар орлыклары - 1 466 тонна (12%).

Авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә, эре һәм урта фермер хуҗалыкларында эре мөгезле терлекләр саны 2017 ел ахырына 25 140 башка җитте (100,1%), шулардан сыерлар - 7 816 баш (100,6%). 66 мең тонна азык берәмлеге әзерләнгән, бу бер башка 34,1 центнер тәшкил итә.

«Актүбә» терлекчелек комплексында 4 мең 317 баш эре мөгезле терлек бар, шулардан 1 901 сыер, 2 416 баш - үстерелә торган яшь терлек. Терлек симертү мәйданчыгында 938 баш бар. 2017 елда «Актүбә» ТК 27 млн. 594 мең сумлык 184 баш нәселле тана сатып алган.

Шулай ук «Престиж Агро-Чалпы» ҖЧҖ һәм «Габдрахманов Л.Г. КФХ» хуҗалыклары тарафыннан 272 мең сумлык 4 нәселле үгез сатып алынган.

«Т.Бүләк» АХҖКында «Герефорд» ит токымлы эре мөгезле терлекләр өчен симертү мәйданчыгы төгәлләнде һәм аны җитештерүгә кертелде. Хәзер анда 77 баш эре мөгезле терлек бар.

2018 елда «Азнакай» АФ» ҖЧҖендә (ХПК-2 Сухояш) 2 000 савым сыерына исәпләнгән терлекчелек комплексы төзү планлаштырыла.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә, эре һәм урта фермер хуҗалыкларында сөт җитештерү 2016 ел белән чагыштырганда 8%ка арткан һәм 42,6 мең тонна тәшкил иткән, бер сыердан 5482 кг. 3 мең 102 тонна ит җитештерелгән (үсеш 102%). 8978 баш бозау алынган.

Өченче ел рәттән сыер абзарларын, машина-трактор паркын, силос-сенаж траншеяларын төзү программасы эшли, анда авыл хуҗалыгы товар җитештерүчеләренең 70%ы үз акчаларын куллана, 30%ы - Татарстан Республикасы бюджетыннан кайтарыла. 2017 елда әлеге программа буенча 100 башка исәпләнгән 6 сыер абзары булган («Тукай» ҖЧҖ, «Т.Бүләк» АХҖК, «Корбанов И.В.» КФХ, «Габидуллина И.И. 500 мең сум. 3 хуҗалыкта силос-сенаж траншеялары төзелде: «Т.Бүләк» АХҖК, «Престиж Агро-Чалпы» ҖЧҖ, «Стярле» ҖЧҖ, аларда ярдәм суммасы 12 704 мең тәшкил итә.

Кече һәм урта бизнес - районның тотрыклы үсеш өчен резерв ул, аның өчен иң кызыклы шартлар тудырырга кирәк һәм кешеләрне авыл хуҗалыгында алу гына түгел, ахыргы нәтиҗәләрдән канәгатьлек алу мөмкинлеген бирә торган эшчәнлекләрен дә җибәрергә кирәк.

Бүгенге көндә 41 гаилә фермасы эшли. 10 меңнән артык мәйданда гектарда бөртекле һәм азык культуралары үстерәләр. Аларда 3 312 баш эре

мөгезле терлек бар, шулардан 1 017 баш сыер, 449 баш сарык, 18 450 кош. Гаилә фермалары тарафыннан сөтнең 10%тан артыграгы һәм райондагы итнең 12%ы җитештерелә. Алар тарафыннан 101 млн. сум акча кереме.

2017 елда 5 фермер гаилә терлекчелек фермаларын үстерүгә һәм яңа гына эшли башлаган фермерларга ярдәм итү өчен 13 млн. терлекчелек фермаларын үстерүгә, эре мөгезле терлекләр сатып алуга тотылган акчалар.

2017 елда 2 крестьян-фермер хуҗалыгына 1 230 мең сумлык 5% ташламалы кредит бирелгән. сум.

Районда 10 меңнән артык шәхси ярдәмче хуҗалык бар. Шәхси хуҗалыкларда 6939 баш эре мөгезле терлек бар, шулардан 2873 баш сыер, 9012 баш сарык һәм кәҗә, 187 баш дуңгыз, 42 меңнән артык кош-корт, 5 меңнән артык умарта оясы, 3 мең башка якын куян.

«Мини-фермалар төзү» программасы буенча 2017 елда 200 мең шәхси ярдәмче хуҗалык үсешенә 10 кеше субсидия алган. сум: Вахитов авыл җирлегеннән - 2 кеше. Югары Стәрле авыл җирлеге - 4, Сәпәй - 1, Уразай авыл җирлеге - 1, Карамалы авыл җирлеге - 1, Микули авыл җирлеге - 1 кеше.

Шул сәбәпле шәхси хуҗалыкларда терлекләрнең баш санын саклап калу һәм арттыру буенча уңай динамика күзәтелә.

2017 елда шәхси ярдәмче хуҗалыкларга бюджет ярдәме 10 млн. 770 мең сум. Шуның 9 млн. Сыерлар һәм кәҗәләр асрауга - 375 мең сум, кош-корт сатып алуга - 99,5 мең сум, бияләр асрау өчен азык сатып алуга - 99,5 мең сум. 3 ел - 132,1 мең. сум, сыерларга хезмәт күрсәтү буенча ветеринария-профилактика чаралары уздыруга - 113,1 мең сум. сум, кредитлар буенча процент ставкасын каплауга - 1 млн. 50 мең сум.

3 һәм аннан күбрәк сыер тотучы шәхси ярдәмче хуҗалыкларга ярдәм итү өчен программа башыннан 400 индивидуаль саву аппараты бирелде, агымдагы елда - 900 мең сумга 40 берәмлек.

Шулай ук районда 2006 елдан башлап «Шанс» авыл хуҗалыгы кредит кулланучылар кооперативы актив үсеш ала һәм популярлаша бара, ул шәхси ярдәмче хуҗалыкларны һәм крестьян-фермер хуҗалыкларын үстерү өчен заемнар бирү белән шөгыльләнә, еллык 19%ка. Бер елда кооператив 1 млн.нан артык суммага 23 кредит биргән. 977 мең сум.

2017 елда авыл хуҗалыгы формированиеләренең эштән азат ителгән хезмәткәрләре исәбеннән 5 кеше үз эшен оештыра алды. Халык мәшгульлеге үзәге аша үз эшен оештыру өчен 588 мең сум акча җибәрелде. сум. Алынган акчалар эре мөгезле терлекләр үрчетүгә, сөт җитештерү һәм сатуга, шулай ук яшелчәчелек үсешенә юнәлтелгән.

Авыл хуҗалыгы министрлыгы АПК программасы буенча «Авылны социаль үстерү» программасы буенча 12 гаилә 4 млн. 593 мең сум (шуларның 7 се - яшь гаиләләргә; авыл җирлегендә яшәүче 5 гаилә).

2017 елда югары һәм техник уку йортлары тәмамланганнан соң АПКда кадрлар җәлеп итү программасы буенча 4 яшь белгеч кайткан. 300 мең күләмендә бер тапкыр түләнә торган түләү. сум югары уку йортын тәмамлаган яшь белгечләргә һәм 150 мең сумга түләнә. сум - техник уку йортын тәмамлаган яшь белгечләр өчен, әмма авыл хуҗалыгы предприятиесендә эшләүчеләргә генә. Шулай ук ел дәвамында хезмәт хакына өстәмә рәвештә 7,5 мең сум күләмендә айлык салым түләнә. сум. Узган елда яшь белгечләргә 1 млн. 28 мең сум.

Мондый ярдәм авыл халкына үз хуҗалыкларының потенциалын җитди ныгытырга ярдәм итте. Район администрациясе һәм авыл хуҗалыгы предприятиеләре ярдәме белән, тулаем алганда, халыкта эре мөгезле терлекләр санын саклап калу гына түгел, арттыруга да ирешелде.

Кызганычка каршы, кайбер хуҗалыклар белән катлаулы картина булды. Ләкин монда да эш алып барыла.

2017 елда “Чалтаймас” ҖЧҖ пай җирләре “Союз Агро” ҖЧҖ инвесторына арендага бирелде. Бу җирләрдә җәй көне җир эшкәртелде, ә көз көне көзге культуралар чәчелде. Терлекчелек бинасын Маннанов Музагитның физик йөзе арендалый, аннан соң аны сатып ала. Фермер Шаяхметов Данил аны алга таба куллану өчен ашлык сатып алырга планлаштыра.

Әсәй авылында яшь фермер Хәмидуллин Булат терлекчелек бинасын арендага ала. Гәрәев Самат аны киләчәктә терлекчелек бинасына реконструкцияләү өчен мехмастер җайланмасын арендага ала. 2017 елда сөрем җирләре “Азнакай” агрофирмасына тапшырылган, шулай ук монда җирләрне фермерлар һәм физик затлар эшкәртә.

Урсай авылы җирләрен “Бакиров Р.И.” КФХ, “Гәрәев А.Б.” КФХ, “Хәзишина К.В.” КФХ, “Закирова Л.А.” КФХ кебек фермерлар арендалый һәм эшли. Терлекчелек биналарын арендалау мәсьәләсе буенча инвесторлар белән сөйләшүләр алып барыла.

2017 елда Уразай авылы сөрүлек җирләре “АФ” ҖЧҖенә арендага бирелде. Терлекчелек биналарын арендалау мәсьәләсе буенча шулай ук инвесторлар белән сөйләшүләр алып барыла.

Авыл хуҗалыгын үстерүнең актуаль проблемаларына түбәндәгеләр керә:

- җитештерүне һәм беренчел эшкәртүне оештыру өлкәләрендә, шулай ук авыл хуҗалыгы кулланучылар (эшкәртү, сату (сәүдә), хезмәт күрсәтүче, тәэмин итүче һәм әзерләү) кооперативларында кече эшкуарлык рәвешләренең начар үсеше;

- авыл хуҗалыгы продукциясенә һәм азык-төлеккә бәяләрнең кискен тирбәнеше;

- авыл хуҗалыгы товар җитештерүчеләренең финанс яктан тотрыксызлыгы, авыл хуҗалыгы оешмаларының инвестицион җәлеп итүчәнлеге түбән булу,

- кредит ресурсларыннан файдалану мөмкинлеге булмау һәм залог белән тәэмин итү җитмәү;

- авыл хуҗалыгын үстерүгә ярдәм итүгә һәм авылны социаль төзекләндерүгә, шулай ук аларны нәтиҗәсез файдалануга юнәлтелә торган республика бюджеты чараларының чикләнгән күләме;

- төп җитештерү фондларының аларны гамәлгә кертү белән чагыштырганда алдан кыскаруы, авыл хуҗалыгы техникасының төп төрләре паркының кыскаруы һәм картаюы; үсемлекчелектә һәм игенчелектә заманча технологияләрне гамәлгә кертүнең түбән темплары;

- идарә итү технологияләрен (нәтиҗәләр буенча идарә итү, бюджет белән тәэмин итү), квалификацияле идарәчел һәм махсус кадрларга кытлык, яшь белгечләрнең читкә китүе җитәрлек дәрәҗәдә булмау;

- авыл җирлекләрендә яшәү шартлары канәгатьләнерлек түгел, авыл халкының тормыш дәрәҗәсе түбән, социаль инфраструктура (сәламәтлек

саклау, мәгариф, мәдәният) хезмәтләренең сыйфаты җитәрлек түгел, туучылар саны кимү, яшьләр китү.

Авыл хуҗалыгы продукциясе базарында конкуренцияне үстерүнең өстенлекле юнәлешләре түбәндәгеләр:

1. Карамалы авылында Гереформ ит токымыннан эре мөгезле терлекләр өчен мәйданчык төзү.
2. "Азнакай" АФ" ҖЧҖендә 2000 башка исәпләнгән мегаферма төзү (Б. Сухояш авылы).
3. 100 һәм 200 башка исәпләнгән сыер абзарларына капиталь ремонт.
4. Машина-трактор паркларына капиталь ремонт.
5. Яшелчә-бәрәңге саклагычларга капиталь ремонт.
6. Ашлык чистарту комплексларына, ашлык саклагычларга һәм ябык ындыр табакларына капиталь ремонт.
7. Силос-сенаж траншеяларын төзү.
8. Авыл хуҗалыгы товар җитештерүчеләренә дәүләт ярдәме.
9. Орлык материалын яңарту.
10. Нәселле терлекчелекне үстерү.
11. Үсемлекчелектә югары табышлы культураларны кертү.
12. Авыл хуҗалыгы техникасы паркын яңарту.
13. Азнакай шәһәрендә Агросәнәгать паркын төзү һәм эшләтеп җибәрү.
14. Эш башлаучы һәм гаилә фермаларының алга таба үсеше.
15. Умартачылыкны үстерү.

1 нче кушымта.

Программаны гамәлгә ашыруның планлаштырылган нәтиҗәләре

Программага
1 нче кушымта

п/п	Күрсәткечләр	Үлчәү берддәмлеге	Гамәлгә ашыру еллары буенча күрсәткечнең планлаштырылган әһәмияте		
	Гамәлгә ашыру еллары буенча күрсәткечнең планлаштырылган әһәмияте		2018 ел	2019 ел	2020 ел
1.	Федераль монополиягә каршы хезмәткә (Россия ФАС) карата нигезле шикаятьләр булмау.	саны	0	0	0
2.	Игълан ителгән сатуларның гомуми санынннан 2020 ел ахырына кадәр барып чыкмаган сәүдә өлешенең кимүе.	процент	16	16	15
3.	Сатуларда катнашучыларның уртача саны	бер процедурада катнашучылар саны	4,4	4,4	4,4
4.	Игълан ителгән сатуларның гомуми суммасыннан акчаларны гомуми экономияләү өлеше	процент	11	11	11
5.	N 44-ФЗ Федераль законы нигезендә гамәлгә ашырыла торган кече эшмәкәрлек субъектлары, социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмалар арасында сатып алулар өлеше	процент	25	25	25

ПРИЛОЖЕНИЯГӘ ПОКАЗАТЕЛЕК БҮЛМӘСЕ

N п/п	Күрсәткеч исеме	Үлчәү бердәмлеге	Исәп-хисап методикасы
1	Федераль монополиягә каршы хезмәткә (Россия ФАС) карата нигезле шикаятьләр булмау.	саны	абсолют әһәмият
2	Игълан ителгән сатуларның гомуми санынннан барып чыкмаган сәүдә өлеше	процент	Днт = N/K *100 кайда: Днт - барып чыкмаган сатулар өлеше;N - заявкалар бирелмәгән сату саны, я заявкалар кире кагылган, я бер гариза, бер берәмлек бирелгән; K - игълан ителгән сатуларның гомуми саны берәмлек
3	Сатуларда катнашучыларның уртача саны	бер процедурада катнашучылар саны	Y = (Y'1+ Y'2+ Y'n)/K кайда:Y - бер процедурада катнашучылар саны, берәмлек; - i нче процедурада заказлар урнаштыруда катнашучылар саны анда k - үткәрелгән процедуралар саны, берәмлек; K - үткәрелгән процедураларның гомуми саны, б берәмлек.
4	Игълан ителгән сатуларның гомуми суммасыннан акчаларны гомуми экономияләү өлеше	процент	Эодс = Эдс/ Еобт * 100% кайда: Эодс - игълан ителгән торгларның гомуми суммасыннан процентларның гомуми акча экономиясе өлеше; Эдс - сәүдә уздыру нәтиҗәсендә һәм сату-алулар үткәрүгә кадәр, акчаның гомуми экономиясе;Еобт- Игълан ителгән сатуларның гомуми суммасы, сум
5	N 44-ФЗ Федераль законы нигезендә гамәлгә ашырыла торган кече эшмәкәрлек	процент	Дзмсп =E + C /СГО *100%,анда:Дзмсп - кече

	субъектлары, социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмалар арасында сатып алулар өлеше		эшкуарлык субъектларыннан саты алулар өлеше (СМП), социаль юнәлешле коммерциячел булмага оешмалардан (СОНО), ;Е - СМП белән төзелгән контрактла суммасы, СМП, СОНО арасында игълан ителгән сатып алулар буенча, сум. ;3a378797fdb7b14770d3bf2a6cf974 - Субподрядчыларны, СМП, СОН исәбеннән башкаручыларны контрактка җәлеп итеп контрактл суммасы, хәбәрдә N 44-ФЗ законының 30 статьясындагы 5 өлеше нигезендә таләп куелган очракта, сум. СГО - 44-ФЗ номерл Законның 30 статьясындагы 1.1 пунктында исәпкә алып, еллык гомуми күләм.

2 нче кушымта

ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ

N п/п	Мәсьәлә үтәү өчен чара исеме	Җаваплы башкаручылар һәм төп катнашучылар	Чараны гамәлгә ашыру сроклары	Максатчан индикаторлар	Башкару
Социаль әһәмиятле базарларда конкуренцияне үстерү					
Ваклап сату базары					
1	Кече һәм ерак авылларда яңа сәүдә объектлары ачу*	Азнакай муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад, сәнәгать һәм сәүдә бүлеге (килешү буенча)	2018 - 2020 еллар	Кече һәм ерак авыл торак пунктларында ачылган сәүдә объектларының саны 2017 елда - 2; 2018 елда - 2; 2019 елда - 2; 2020 елда - 5;	
2	Агросәнәгать паркын ачу	Азнакай муниципаль районы башкарма комитеты җитәкчесенең инфраструктур үсеш буенча урынбасары, Азнакай муниципаль районы башкарма комитеты җитәкчесенең эшкуарлыкны, КФХ һәм шәхси ярдәмче хуҗалыкларны үстерү мәсьәләләре буенча ярдәмчесе	2018 - 2020 еллар	Агросәнәгать паркы резидентлары саны, 2017 елда - 0;2018 елда - 0;2019 елда - 5;2020 елда - 15;	
Төзелеш базары					
1	Сәнәгать мәйданчыгы ачу*				

		Азнакай муниципаль районының сәнәгать мәйданчыклары идарәче компанияләре, Азнакай муниципаль районы башкарма комитеты җитәкчесенең эшкуарлыкны, КФХ һәм шәхси ярдәмче хуҗалыкларны үстерү мәсьәләләре буенча ярдәмчесе	2018 - 2020 еллар	Сәнәгать мәйданчыгы резидентлары саны, бер 2017 елда - 8; 2018 елда - 10;2019 елда - 15;2020 елда - 20;	
Конкурентлык мохитен үстерү буенча системалы чаралар					
Муниципаль милек объектлары белән идарә итү процессларын камилләштерү					
4	Реклама конструкцияләрен урнаштыру өлкәсендә конкуренцияне үстерү	Азнакай муниципаль районы Башкарма комитетының архитектура һәм инфраструктур үсеш бүлеге	2018 - 2020 еллар	Реклама конструкцияләрен урнаштыру саны, бер берәмлек 2017 елда - 0;2018 елда - 30;2019 елда - 35;2020 елда - 40;	
Авыл хуҗалыгының өстенлекле тармакларында конкуренцияне үстерүгә юнәлдерелгән чаралар					
5	Авыл хуҗалыгының өстенлекле тармакларын үстерү				
1	Карамалы авылында Гереформ ит токымыннан эре мөгезле терлекләр өчен мәйданчык төзү	Азнакай муниципаль районы башлыгы урынбасары, Азнакай муниципаль районының УСХ һәм П башлыгы (килешү буенча)	2016-2017 еллар	Эре мөгезле терлек ите җитештерү	
2	"Азнакай" АФ" ҖЧҖендә 2000 башка исәпләнгән мегаферма төзү (Б. Сухояш)		2018-2019 еллар	Сөт җитештерү	
3	100 һәм 200 башка исәпләнгән сыер абзарларына капиталь ремонт		2018 ел	Сыйфатлы сөт җитештерү	

4	Машина-трактор паркларына капиталь ремонт		2018 ел	Хезмәт шартларын яхшырту	
5	Яшелчә-бәрәңге саклагычларга капиталь ремонт		2018 ел	Яшелчәләрне алга таба сату өчен тоту шартларын яхшырту	
6	Ашлык чистарту комплексларына, ашлык саклагычларга һәм ябык ындыр табакларына капиталь ремонт		2018 ел	Ашлык саклау өчен шартлар тудыру	
7	Силос-сенаж траншеяларын төзү		2018 ел	Азыкны сыйфатлы саклау	
8	Авыл хуҗалыгы товар җитештерүчеләренә дәүләт ярдәме		2018-2020 еллар	СХО хуҗалык эшчәнлеген стимуллаштыру	
9	Орлык материалын яңарту		2018-2020 еллар	Орлык материалын яхшырту	
10	Нәселле терлекчелекне үстерү		2018-2020 еллар	Генетик потенциалны яхшырту	
11	Үсемлекчелектә югары табышлы культуралар кертү		2018-2020 еллар	Авыл хуҗалыгы культуралары чәчүнең гомуми мәйданында югары керемле культураларның чәчү мәйданнары	
12	Авыл хуҗалыгы техникасы паркын яңарту		2018-2020 еллар	Техник модернизация. Сатып алына торган техниканың күләме, куәте	
13	Агросәнәгать паркын төзү һәм эшләтеп җибәрү Азнакай		2018-2019 еллар	Авыл хуҗалыгы продукциясен эшкәртү, сату	
14	Эш башлаучы һәм гаилә фермаларын алга таба үстерү		2018-2020 еллар	Үсемлекчелек һәм терлекчелек продукциясен җитештерү күләмнәре	

15	Умартачылыкны үстерү		2018-2020 еллар	Умарталарның баш саны арту	